

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สมรรถนะ (Competency) เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของคน เพราะสมรรถนะเป็นคุณลักษณะความสามารถของบุคคลที่แสดงออกมา ซึ่งสามารถวัดและสังเกตเห็นได้ว่าเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และลักษณะอื่น ๆ ที่โดดเด่นกว่าบุคคลอื่น ๆ ในองค์กร ดังที่แม็คเคอร์ แลนด์ (McClelland, 1973 :1-14) ได้กล่าวไว้ว่า สมรรถนะ หมายถึง บุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในปัจเจกบุคคลซึ่งสามารถผลักดันให้ปัจเจกบุคคลนั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีหรือตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่ตนรับผิดชอบและเน้นย้ำให้วงการประเมินบุคคลหันมาให้ความสำคัญกับสมรรถนะมากกว่าสติปัญญาที่วัดและสังเกตได้ง่ายและชัดเจนกว่า

ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ได้นำสมรรถนะมาเป็นเครื่องมือในการประเมินครูเพื่อให้ได้ดำรงตำแหน่งที่สูงขึ้น เนื่องจากสมรรถนะมีความสำคัญ ต่อการปฏิบัติงานของครู เพราะจะช่วยให้ครูมีองค์ความรู้ ทักษะและความสามารถ ตลอดจนพฤติกรรมที่เหมาะสมกับงานเพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จตามความต้องการของโรงเรียนอย่างแท้จริง อีกทั้งยังช่วยให้ครูทราบถึงระดับความสามารถของตนเองว่าอยู่ในระดับใด และจะต้องพัฒนาในเรื่องใด ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้มากขึ้นและช่วยสนับสนุนให้ตัวชี้วัดหลักของผลงานบรรลุเป้าหมาย และยังเป็นตัวบ่งบอกได้ว่า ถ้าต้องการให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้จะต้องใช้สมรรถนะตัวไหนบ้างที่จะช่วยนำไปสู่ความสำเร็จ (สำนักงาน ก.ค.ศ. กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรทางการศึกษาตามที่ ก.ค.ศ. ได้กำหนดไว้เพราะสมรรถนะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการปฏิบัติงานด้านการสอนได้อย่างแท้จริง ดังที่ วิทยา จันทศิริ (2551 : 45) กล่าวว่า การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรเป็นพันธกิจที่สำคัญของทุกองค์กร เพราะสมรรถนะเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งองค์กรจะต้องค้นหาสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำเนินภารกิจของบุคลากรให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ และค้นหาเทคนิควิธีการในการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นต่อความสำเร็จของบุคลากรแต่ละคนในองค์กร

ดังนั้นครูผู้สอนทุกคนในโรงเรียนของรัฐจึงจำเป็นต้องได้รับการประเมินสมรรถนะของตนเองเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีคุณภาพมากที่สุด และสอดคล้องกับนโยบายของ กศ. โดยเฉพาะครูอิสลามศึกษาที่มีหน้าที่สอนวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐ ต้องตระหนักเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาตนเองให้เป็นครูที่มีคุณภาพ เพราะการสอนอิสลามศึกษาถือว่าอิสลามเป็นวิถีชีวิต หรือระบอบการดำเนินชีวิตที่มุสลิมทุกคนจะต้องเรียนรู้และปฏิบัติเพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน ในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลามหรืออิสลามศึกษาหรือศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีพอยู่ในโลกนี้อย่างสันติสุขถือเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่จะต้องศึกษาและปฏิบัติตั้งแต่อยู่ในเปลจนถึงหลุมฝังศพโดยไม่ต้องพะวงถึงปัจจัย ระยะเวลา อุปสรรค และสถานที่ ถึงแม้จะไกลหรือยากเพียงใดก็ต้องขวนขวายมาให้ได้ (การจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551:1) กล่าวว่าการสอนอิสลามศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาสมรรถนะของครูอิสลามศึกษาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ตลอดเวลาและจำเป็นต้องมีครูผู้สอนที่มีความรู้ทางด้านศาสนา และที่สำคัญการสอนอิสลามศึกษาจะบรรลุผลได้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับสมรรถนะของครูว่ามีความสามารถเพียงใดที่จะนำผู้เรียนเข้าถึงหลักคำสอนอย่างแท้จริง

จังหวัดสตูลเป็นจังหวัดที่มีประชากรนับถือศาสนาอิสลามถึงร้อยละ 80 จึงทำให้โรงเรียนของรัฐในจังหวัดสตูลต้องมีการจัดการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษาทุกโรงเรียน ซึ่งการจัดการเรียนการสอนศาสนาอิสลามในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสตูล ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อสนองความต้องการของประชาชน เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และประชาชนมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเพื่อให้การปฏิบัติตามหลักการอิสลามได้ถูกต้องสมบูรณ์

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูอิสลามศึกษาที่อยู่ในพื้นที่จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสตูล เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนได้นำไปพิจารณาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของครูอิสลามศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับอิสลามศึกษาได้ตระหนักถึงสมรรถนะของครูอิสลามศึกษา และหาวิธีการพัฒนาส่งเสริมผู้ที่จะมาเป็นครูอิสลามศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะของครูอิสลามศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับสมรรถนะของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามทัศนะของครูอิสลามศึกษาและผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน
3. เพื่อประมวลแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัยไว้ดังนี้

1. สมรรถนะของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามทัศนะครูอิสลามศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับใด
2. สมรรถนะครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลตามทัศนะของครูอิสลามศึกษาและผู้บริหารโรงเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกันหรือไม่
3. สมรรถนะครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ตามทัศนะของครูอิสลามศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นแตกต่างกันหรือไม่
4. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล อย่างไร

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสำคัญและประโยชน์ดังนี้

1. ทำให้ทราบระดับสมรรถนะของครูอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล
2. ทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

3. เป็นแนวทางหนึ่งให้กับผู้บริหาร โรงเรียน ตลอดจนครูอิสลามศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ได้พัฒนาสมรรถนะ ให้มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงสมรรถนะของครูอิสลามศึกษา ใน โรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ปี การศึกษา 2554 ในด้านต่างๆดังต่อไปนี้

การศึกษาระดับสมรรถนะของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยยึดกรอบเนื้อหาสมรรถนะของครูอิสลามศึกษา ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก ได้แก่

- 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์
- 2) การบริการที่ดี
- 3) การพัฒนาตนเอง
- 4) การทำงานเป็นทีม
- 5) จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู

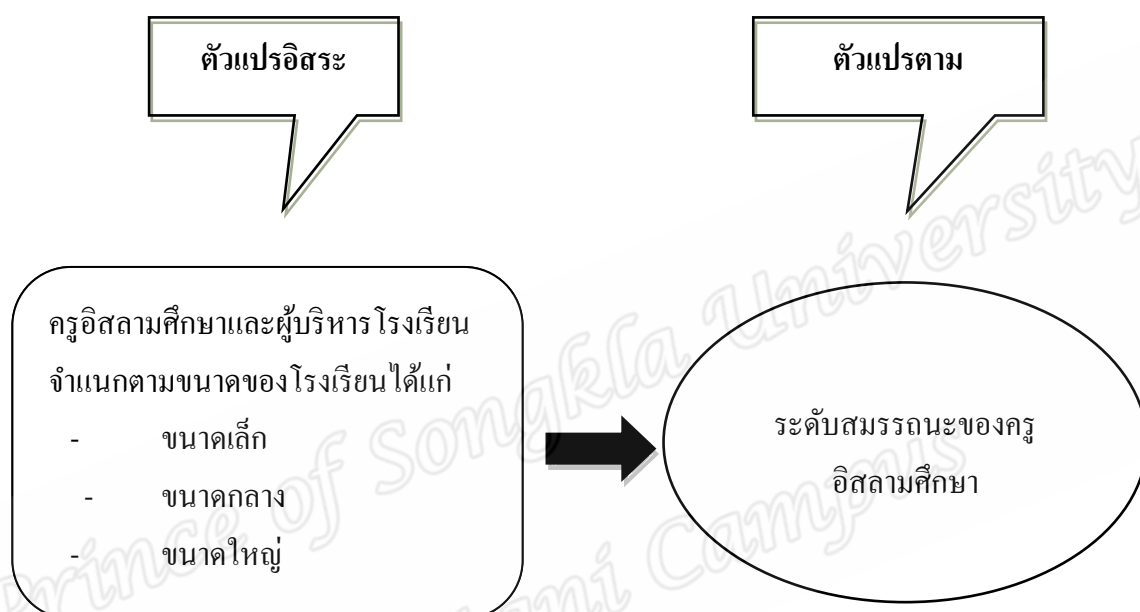
สมรรถนะประจำสายงาน ได้แก่

- 1) การจัดการเรียนรู้
- 2) การพัฒนาผู้เรียน
- 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน
- 4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัย
- 5) ภาวะผู้นำครู
- 6) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาอิสลามศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล จำนวน 260 คน จาก 127 โรงเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยเป็นการศึกษาและเปรียบเทียบระดับสมรรถนะของครูอิสลามศึกษาตามความคิดเห็นของครูอิสลามศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ซึ่งการศึกษาสมรรถนะครูอิสลามศึกษาในครั้งนี้ได้ยึดกรอบสมรรถนะของการประเมินสมรรถนะครู สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2553 ประกอบด้วยสมรรถนะหลักได้แก่ 1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2. การบริการที่ดี 3. การพัฒนาตนเอง 4. การทำงานเป็นทีม 5. จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู และสมรรถนะประจำสายงาน ได้แก่ 1.การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2. การพัฒนาผู้เรียน 3. การบริหารจัดการชั้นเรียน 4. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 5. ภาวะผู้นำครู 6. การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ และศึกษาหาแนวทางการพัฒนาครูอิสลามศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ให้คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

สมรรถนะครูอิสลามศึกษา หมายถึง ความสามารถของครูอิสลามศึกษาในด้านความรู้ ความคิด ทักษะและคุณลักษณะ คุณธรรมที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานให้ บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ

สมรรถนะหลัก (Core Competency) หมายถึง คุณลักษณะร่วมของข้าราชการครู และบุคลากรทาง การศึกษาทุกตำแหน่ง เพื่อหล่อหลอมค่านิยม และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ร่วมกัน

การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) หมายถึง ครูอิสลามศึกษามีความรู้ ความเข้าใจสามารถวางแผน และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความมุ่งมั่น มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์นำทางเลือกใหม่ๆมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานและปรับปรุงแก้ไขให้บรรลุตามแผน

การบริการที่ดี หมายถึง ครูอิสลามศึกษาสามารถสร้างระบบการบริการที่ดีตั้งใจ ในการปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการ มีการกระทำที่เป็นไป เพื่อความช่วยเหลือเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นในลักษณะของการปฏิบัติด้วยความเอาใจใส่ ใกล้เคียง อบอุ่น มีไมตรีจิต

การพัฒนาตนเอง หมายถึง ครูอิสลามศึกษามีคุณลักษณะของครูที่ดี สามารถ วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เลือกวิธีการพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม มีการศึกษาค้นคว้า หาความรู้ มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างๆ ติดตามข่าวสาร สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อพัฒนา ตนเอง และมีความชำนาญ สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านวิชาการกับผู้อื่นเพื่อพัฒนางานของ ตนเองได้

การทำงานเป็นทีม หมายถึง ครูอิสลามศึกษามีความสามารถในการวางแผนเพื่อ ปฏิบัติงานเป็นทีม มีการเสริมแรงให้กำลังใจ ร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนเพื่อนร่วมงาน สามารถ แสดงบทบาทผู้นำหรือผู้ตามปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ และกลุ่มคนที่หลากหลาย และยึดหลักการมีส่วนร่วม

จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนถูกต้อง ตามหลักคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และสังคมเพื่อ สร้างความศรัทธาในวิชาชีพครู

สมรรถนะประจำสายงาน หมายถึง สมรรถนะที่กำหนดเฉพาะสำหรับแต่ละ ตำแหน่ง เพื่อสนับสนุนให้บุคลากรที่ดำรงตำแหน่งนั้นแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับหน้าที่ และ ส่งเสริมให้สามารถปฏิบัติภารกิจในหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น

การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการสร้าง และพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการเรียนรู้อย่างสอดคล้องและเป็นระบบ จัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และการวัด ประเมินผล การเรียนรู้ เพื่อ พัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

การพัฒนาผู้เรียน หมายถึง ความสามารถในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การ พัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกาย และสุขภาพจิต ความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทย การจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

การบริหารจัดการชั้นเรียน หมายถึง การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดหาข้อมูล สารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา การกำกับดูแลชั้นเรียนรายชั้น/รายวิชา เพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข และความปลอดภัยของผู้เรียน

การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน หมายถึง ความสามารถในการ ทำความเข้าใจ แยกประเด็นเป็นส่วนย่อย รวบรวม ประมวลหาข้อสรุปอย่างมีระบบและ นำไปใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งสามารถวิเคราะห์ห้องค์กรหรืองานในภาพรวมและ ดำเนินการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนางานอย่างเป็นระบบ

ภาวะผู้นำครู หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมของครูที่แสดงถึงความเกี่ยวข้อง สัมพันธ์ส่วนบุคคล และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน โดย ปราศจากการใช้อิทธิพลของผู้บริหารสถานศึกษา ก่อให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัด การเรียนรู้ให้มีคุณภาพ

การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การประสานความร่วมมือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดี และเครือข่ายกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กร อื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนส่งเสริม การจัดการเรียนรู้

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล